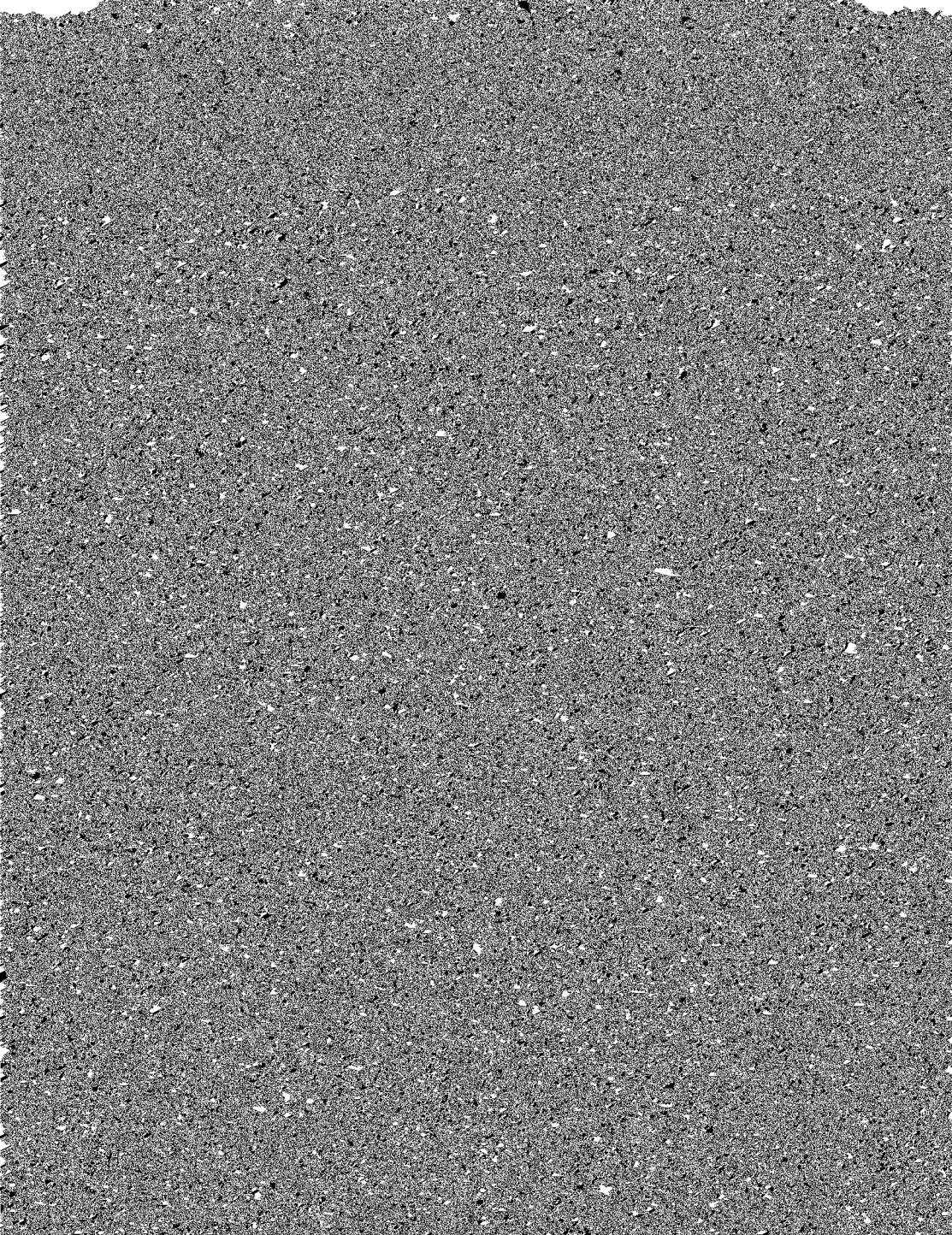

CÖNÜL HANIM DOZKURTILAR AĞRILARI

güçlü, anlamlı, kutsal anıma geri dönüşü içerdği için önemli bir mit halini almıştır.⁴ Çünkü kökene dönüşü çeşitli törenlerle gerçekleştiren insan, o kutsal zamanda ve mekândaki kutsal güçten de faydalanmış olur.

Mircea Eliade, köken mitini kozmogoni mitiyle bağlantılı olarak ele alır. Evrenin, dünyanın yaratılışında gök, yer ve yer altı, yani tanrılar, insanlar ve ölümler dünyası birleşmiştir. Bütün bu unsurları bir araya getiren, merkez konumdaki dağ, ağaç, sarmaşık, merdiven, temel direk birer merkez simgesi olurlar. Bunların haricinde bir

dünyalarının merkezi olarak görürler. Türklük dünyasının merkezi, kökeni olan bu yerlerde Türkler, milliyetçilik açısından altın çağlarını yaşamışlardır. Bu kutsal mekânın, Türklüğün var oluşunun kutsal gücünü taşıdığına inanarak, roman kahramanları, tıpkı Kâbe'yi tavaf eden müminler gibi ziyaret ederler. Burada, roman kahramanlarının istekleri, hacca giden bir müminin, peygamberin yaşadığı o kutsal zamana ve mekâna, yani Asr-ı Saadet'e yakınlık isteğiyle benzerlik gösterir.

Yirminci yüzyılın başında zor günler yaşayan Türklerin, bu yüzden kökene sığınmak istemeleri normaldir. Bu yerlerin ne kadar bakımsız olduğunu gören, roman kahra-

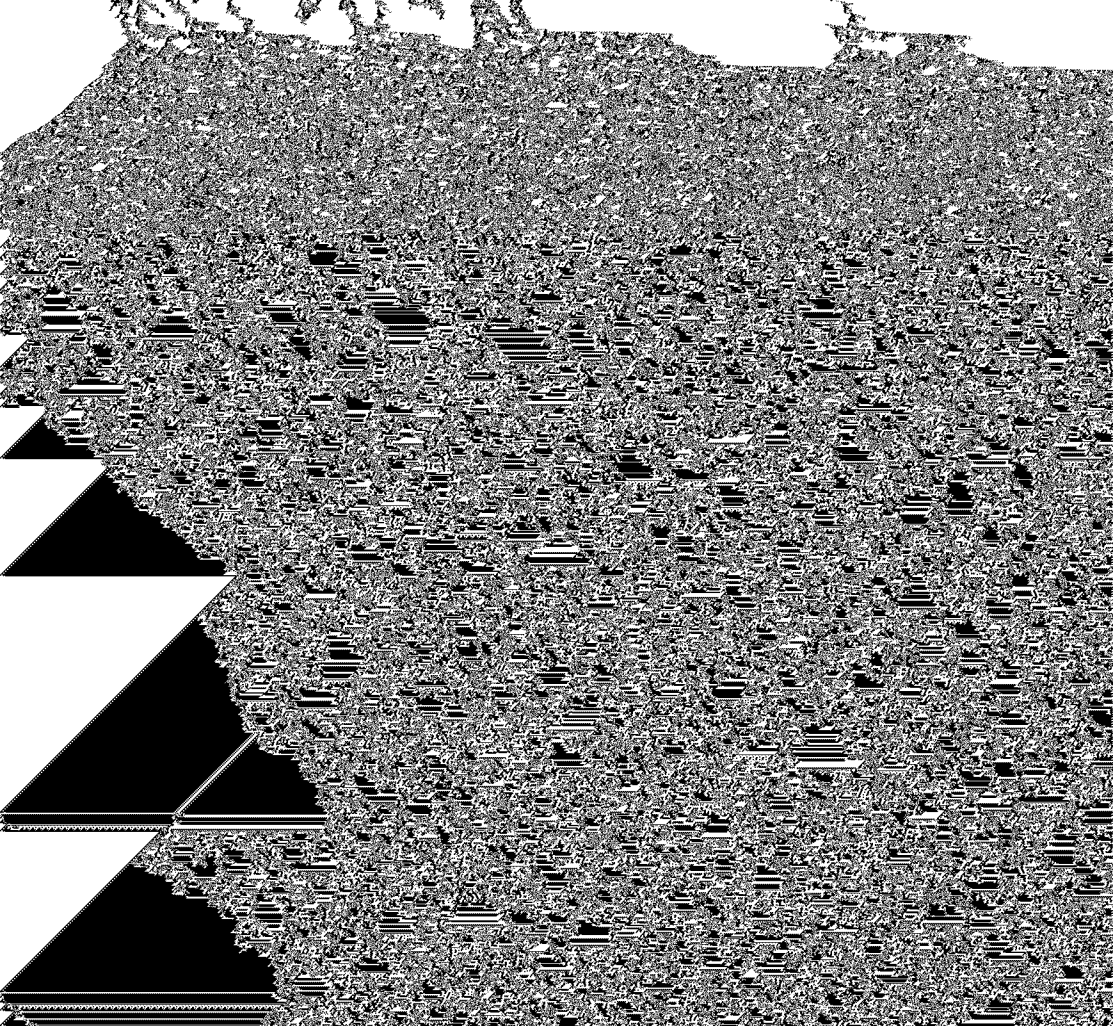
eliyle tuğu yükseltirken, öreki eliyle duman alana bir işaret yaparak “kalkın” diye haykırdı. Kırk şehit birden kalkular. Kür Şad eliyle ilerde bir yeri gösterdi. “Oraya” diye gürledi. Gösterdiği yer Tanrı Dağı idi. Tepesinde ataların ruhu dolaşıyordu. Kırk bir şehidin ruhu bir fırtına gibi, bir musiki gibi, bir ışık gibi akarak Tanrı Dağı’na doğru yürümeye başladılar. Onları orada, başlarında Alp Er Tunga olan atalar kfilesi bekliyordu.”¹⁵

Bu alıntıdan da anlaşılacağı üzere hem Kür Şad ve kırk yigit hem de Tanrı Dağı, atalar kültü çerçevesinde kutsallaştırılır. Tanrı Dağı, bütün yigit, savaşçı Türklerin ruhlarının toplandığı bir makamdır adeta.

Türk mitolojisinde, dağların, yüksekliklerinden dolayı göğe, dolayısıyla Tanrı’ya yakın oldukları düşünülmüş, kutsallaştırılmıştır. Hun Türklerinde, ölen hakanların mezarlarının büyük dağlarda bulunduğu da bilinir. Ayrıca Anadolu’da ve Orta Asya’da pek çok yerde dağ evlialarıyla ilgili inançlar vardır.¹⁶ Romanda yer alan dağın kutsallaştırılması unsuru, bu yazının başında açıklandığı üzere, Türk mitolojisiyle de ortaklık

Romadaki bu olayları bir tanrı konumunda seyreden Ağrı Dağı, mitolojide kutsal kabul edilen eski Yahudilerin Sina, Arapların Arafat, Yunanlıların Olimpos, Hintlilerin Himalaya, Moğolların Burhan-Kaldun, Altaylı Türk boylarının Altay Dağı, Çelik Dağı, Altun Dağı gibidir.¹⁹

Eserde Ağrı Dağı, mitolojide dünyanın eksenini temsil eden dağ olarak belirtilir: "Ağrının tam tepesinde bir ateş harmanı vardır. Doruğun tam ortasından bir kuyu dünyanın ortasına iner. İlk ateş bu kuyudan alınmıştır. İnsanoğlunun gördüğü ilk ateş Ağrıdağının yüreğindeki ateştir. İnsanlar bu ateşi almak istemişler, almışlar da..."²⁰ Romanda önemli bir yere sahip olan Ağrı Dağı, alıntıdan da anlaşılacağı üzere, yaratılışın başlangıcından beri var olan merkezi, kutsal bir mekândır. Yunan mitolojisindeki Prometheus'un tanrıların mekânı Olimpos'tan, insanlara getirmek için ateşi çalmasına benzer bir efsanenin anlatıldığı bu bölüm aslında Ağrı Dağı'nın ne kadar güçlü ve geçit vermez olduğunu belirtmek için kullanılmıştır. Yukarıdaki alıntının devamı olan satırlarda bu daha iyi anlaşılır: "Tam bu sırada Ağrı uyanmış, bakmış ki ateşi koparan başını almış gidiyor. Hemen eli ateşli adamı orada, olduğu yerde yakalamış, durdurmuş. Adamı da, elindeki ateşi de o anda, orada dondurmuş. Ağrıdağının kamaçları böyle taş olmasın, adamlarla dolu."²¹

ifadeleri kullanır: "Zindanın kuyusundaki kızın üstüne dengbejer türküler çıkardılar, çobanlar, bilurvanlar sesler yaptılar. Bütün Ağrıdağı yasa battı."²⁵ "Gökten düşer, yerden biter gibi bir kalabalık, geceyle, Ağrıdağıyla birlikte Mahmut Hanın sarayının